

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 303.01.378.147(07)

Світлана Крамська, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті висвітлюються поняття “самостійність”, “самостійна учбова діяльність”, розкривається їх сутність, визначаються основні компоненти самостійної роботи майбутніх фахівців в умовах набуття музично-педагогічної освіти. Розглядаються питання розвитку й вдосконалення процесу самостійної учбової діяльності студентів у педагогіці вищої школи.

Ключові слова: самостійність, самостійна учбова діяльність, студенти, музично-педагогічна освіта.

Лит. 12.

Светлана Крамская, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры хорового дирижирования, вокала и методики музыкального образования
Сумского государственного педагогического университета имени А.С.Макаренка

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМЫ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ МУЗЫКАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ В УСЛОВИЯХ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

В статье освещаются понятия “самостоятельность”, “самостоятельная учебная деятельность”, раскрывается их сущность, определяются основные компоненты самостоятельной работы будущих специалистов в условиях приобретения музыкально-педагогического образования. Рассматриваются вопросы развития и совершенствования процесса самостоятельной деятельности студентов в педагогике высшей школы.

Ключевые слова: самостоятельность, самостоятельная учебная деятельность, студенты, музыкально-педагогическое образование.

Svitlana Kramska, Ph. D (Pedagogy), Docent of the Choral Conducting, Vocal and Methodology of the Musical Educating Department Sumy State Pedagogical University by A. Makarenko

THEORETICAL ASPECT OF PROBLEM OF SELF-EDUCATIONAL ACTIVITY OF STUDENTS OF MUSICAL-PEDAGOGICAL PROFILE IN CONDITIONS OF HIGHER SCHOOL

The article highlights the concept of “self-dependence”, “self-educational activity”, reveals their essence, defines basic components of self-educational work of future specialists in musical-pedagogical education acquisition. Development and improvement of the process of self-dependent activity of students in pedagogical high educational institutions have been considered.

Keywords: self-dependence, self-educational activity, students, musical-pedagogical education.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення однією з найважливіших проблем, що стоять перед вищою школою, є поліпшення якості підготовки фахівців. Студент і випускник вищого учбового закладу мають не лише отримувати знання по дисциплінам за фахом, опановувати вміння й навички використання отриманих знань, методи дослідницької роботи, але й уміти самостійно опрацьовувати наукові відомості й нову інформацію. У зв'язку з цим самостійна діяльність студентів набуває своєї значущості. Умови сьогодення спонукають науковців до активного обговорення проблем підвищення ефективності

самостійної роботи, методик її організації, до пошуку шляхів, вживаних для отримання більшого педагогічного ефекту в навчально-виховному процесі. Нагальна потреба у поглибленні гуманістичних основ освіти сьогодні надає актуальності проблемі формування професійної самостійності та розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва, вихованню у них вмінь і прагнень подальшої самоосвіти та самовдосконалення за термін навчання у вищій школі. В такому контексті переорієнтація учбово-виховного процесу у вищому навчальному закладі на самостійну роботу студентської молоді, підвищення ефективності

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

даного виду діяльності, здійснення та удосконалення індивідуального підходу саме сьогодні є одним з основних завдань сучасної педагогіки вищої школи.

Аналіз актуальних досліджень. Період розвитку вищої освіти на даному етапі пов'язаний з реалізацією вимог, що продиктовані нашим часом і самим життям. Поряд з іншими важливими завданнями освіта вимагає переосмислення ролі самостійної діяльності в навчальному процесі, її організації, підготовки до неї, а головне – її змісту. Самостійна діяльність була і є одним з найважливіших складових процесу навчання у педагогіці вищої школи. Так, провідна роль даного феномену відбивається у наукових працях з класичної педагогічної спадщини (А.В. Дістерверг, Я.А. Коменський, Й.Г. Песталоцці, Ж.Ж. Руссо, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський), у дослідженнях зарубіжних (В.К. Буряк, Б.П. Єсіпов, П.І. Підкасистий, Г. Шаррельман) та вітчизняних науковців й практиків (А.М. Алексюк, Г.Б. Захарова, І.А. Зязюн, А.В. Котова, Н.П. Кузьміна, А.Т. Молибог, О.Г. Мороз, М.Д. Нікандров, М.Д. Ярмаченко). Аналіз психолого-педагогічних джерел доводить, що більшість класичних досліджень в педагогіці та психології торкаються питань розвитку самостійної навчальної діяльності студентів в освітній системі (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, І.О. Зимня, П.Ф. Каптерев, Я.А. Коменський, О.О. Леонтьєв, П.І. Підкасистий, С.Л. Рубінштейн, К.Д. Ушинський та ін.). Визначаючи сутність самостійної учбової діяльності, автори оперують такими поняттями як “самостійна робота”, “самостійність”, розглядаючи їх в єдиному логічно послідовному ряді. Автори розглядають самостійну діяльність студентів як вид навчальної діяльності (М.Т. Гарунов, Т.М. Ільїна, Г.М. Коджаспірова, В.А. Козаков, Р.А. Нізамов, Л.Г. Сосновська та ін.). Проблема сучасної особистісної орієнтації на самостійну творчу активність майбутніх вчителів музичного мистецтва висвічується у дослідженнях провідних педагогів і видатних музикантів (Л.А. Баренбойм, К.М. Ігумнов, Г.М. Коган, Г.Г. Нейгауз, А.М. Ніколаєв, Л.М. Оборін, Я.В. Флієр, Г.М. Ципін). У своїх педагогічних концепціях науковці-музиканти зазначали на тому, що в основі розвитку самостійності знаходиться шлях власної інтерпретації музики.

Мета статті – розкрити теоретично-значущі аспекти проблеми самостійної учбової діяльності студентів-музикантів в умовах музично-педагогічного навчання у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. Вирішення важливих завдань педагогіки та підготовки

фахівців музичного профілю сьогодні пов'язане з удосконаленням самостійної учбової діяльності студентів у ВНЗ як у плані зовнішнього управління з боку викладачів (організація, методика, принципи навчання, формування вмінь та навичок самостійної роботи), так і в аспекті розкриття внутрішніх резервів студентської молоді (розвиток у них потреби й спроможності до самоврядування, самоорганізації, творчої самостійності). Тому самостійна робота студентів як одна з складних й актуальних проблем в педагогіці, а також один з головних компонентів вузівського навчання, є сьогодні у центрі уваги дидактиків, психологів, методистів й учителів-практиків.

У психолого-педагогічній літературі дана проблема розглядається у різних аспектах: особистісному, діяльнісному, дидактичному, організаційному, професійному й управлінському. Вивчення існуючих підходів щодо визначення сутності та дидактичної функції самостійної роботи в навчально-виховному процесі й професійній підготовці майбутнього спеціаліста в науковій літературі дозволяє зазначити, що ця проблема широко розглядається науковцями, пошук ефективних підходів до її вирішення набуває значущості. Самостійну роботу вважають *методом* І.І. Кобиляцький, А.Г. Ковальов, Н.В. Кузьміна; як *принцип* навчання даний феномен розглядається В.А. Керенським, А.В. Усовою; з поняттям *діяльності* отожднюють такий вид роботи Л.В. Жарова, М.Д. Левитов, І.Я. Лернер, Г.П. Новостолова та інші.

Визначаючи рушійні сили цієї діяльності дослідники М.І. Махмутов, М.Н. Скаткін виділяють її основним ядром й “генетичною клітинкою” учбову проблему, конфліктну ситуацію та пізнавальну задачу. На думку П.І. Підкасистого самостійна робота – це не форма організації учбових занять, не метод навчання, а саме засіб організації і виконання вихованцями певної діяльності у відповідності до поставленої мети. Подібну точку зору висловлюють також Е.О. Барінова, Н.А. Козлова, І.А. Рейнгард, які вважають самостійну роботу засобом організації і виконання студентами певної пізнавальної діяльності [7, 8, 9].

Науковці подають самостійну роботу і як компонент творчої пізнавально-практичної діяльності студента. Така думка привертає увагу, в окресленому ракурсі самостійна робота розуміється як єдність пізнання і творчості незалежно від того, з якими видами учбової діяльності пов'язаний цей процес.

Цікаво розглядається поняття “самостійність”

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

вченими у застосуванні до учбової діяльності студента. Так, в працях А.В. Котової доводиться, що робота стає самостійною лише за умов включення елементів обдумування та осмислення студентом своєї діяльності, її результатів й наслідків. В окресленому контексті висловлює свою згоду Г.Б. Захарова і виводить “єдність і творчість” як головний критерій будь-якої самостійної роботи студентів [5, 8].

Науковцем І.Я. Лернером поняття “самостійність” і “розумова активність” визначаються як “складний сплав органічних рис” особистості та її вмінь. Це й емоційне відношення до процесу пізнання (допитливість, зацікавленість, інтерес, “творча жилка” в людині, постійне усвідомлення обмеженості своїх знань і здорове прагнення їх розширити та систематизувати), й оволодіння раціональними засобами розумових дій, вміння себе контролювати, оскільки самостійність передбачає виховання творчої основи, готовність до пошукової роботи (на відміну від пізнавальної самостійності, спрямованої тільки на засвоєння знань, їх закріплення і відтворення) [6]. Але в такому баченні автора декілька розмежуються такі поняття як самостійність в учбовій діяльності і пізнавальної самостійності. За тлумачення М.М. Терехіна самостійність включає прагнення і вміння раціонально організувати роботу, виконувати її без допомоги іззовні, долати труднощі, критично осмислювати матеріал, який вивчається, пов’язувати нові знання з набутими раніше, розкривати значення теорії для практики, більш ґрунтовно вирішувати виникаючі проблеми і питання, відстоювати свої переконання [11]. Змістовність самого визначення самостійності розкриває й науковець І.В. Страхов. На його думку самостійність – це єдність інтелектуальних і вольових факторів діяльності, яка позначається у мисленні, в цілях і прагненнях, в їх здійсненні, тобто в усіх ланцюгах вольового акту і в системі осмислення вчинків. Автор Н.О. Дементьєва трактує самостійність як оволодіння правильними, доцільними заходами та засобами, вміння планувати і організувати свою діяльність, своїми силами долати виникаючі труднощі, здібність до самоконтролю на всіх етапах виконуваної діяльності [3, 10].

Таким чином, під “самостійністю” розуміється сам характер участі в учбовій діяльності, ефективність якої виявляється в єдності якостей і операційно-діяльнісних вмінь: самоорганізації і самоконтролю. Таке розуміння самостійності як компонента самостійної учбової діяльності дає можливість дослідити шлях та методи виховання у студента потреби до

самонавчання і оснащення його вміннями та навичками самостійної роботи.

У наукових дослідженнях з проблем самостійної роботи студентів та її основних компонентів, питання формування вмінь та навичок цієї роботи висвітлені рядом авторів. Так, самостійна робота постає як розумова діяльність учнів, спрямована на здобуття знань, вмінь та навичок, в процесі якої учні навчаються спостерігати, порівнювати, спів стежити, узагальнювати, виділяти головне, розмірковувати, робити висновки, отже, оволодівати логічними операціями, які необхідні для самостійної діяльності.

Цікаво, що у працях Л.В. Жарової самостійна робота ототожнюється з самостійною пізнавальною діяльністю. Автор визначає даний феномен як найбільш універсальну форму людського навчання, але не надає значущості компоненту творчого відношення до самостійної діяльності й не враховує практичних її форм, що не зовсім відповідає сучасному підходу до даної проблеми в умовах сьогодення [4].

Як засіб виховання творчого відношення до праці, активізації розумової роботи вихованців, метод формування і розвитку пізнавальних здібностей, як спосіб, що готує учнів до продуктивної діяльності, самостійна робота подається науковцем Н.В. Жуковою. Слід погодитись з основними тезами автора на предмет того, що оптимально організована самостійна робота є основою формування творчої самостійності студентів, врахування їх індивідуальних особливостей, ступінь підготовки, мотиви навчання – це основа оптимального планування і організації самостійної роботи майбутніх фахівців.

Варто зауважити, що врахування індивідуальних особливостей студентів цілком справедливо позначається науковцями як важливий фактор ефективності самостійної роботи. Здійснення індивідуально-диференційованого підходу дозволяє підвищити ефективність процесу перетворення студентів із об’єкта педагогічних впливів в активний суб’єкт учбової самостійної діяльності. У дослідження психологів О.О. Конопкіна і Г.С. Пригіна простежується пряма залежність ефективності самостійної роботи від індивідуально-типологічних особливостей у засобах її виконання, сформованості навичок самоорганізації і саморегуляції.

Наукові праці О.Г. Мороза, Л.І. Наумченко, Ю.А. Смирнової присвячені розкриттю змісту і формуванню навичок самостійної роботи

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

студентів в основному у традиційних її формах: конспектування лекцій, реферування, науково-дослідницька діяльність, підготовка до семінарів і практичних занять. Велику увагу приділяють значущій долі самостійної роботи студентів під час їх підготовки до екзаменів М.П. Гнатюк та А.І. Кузьмінський. Саме на цьому етапі студент вчиться самостійно встановлювати і закріплювати “причинно-наслідкові зв’язки” між розділами дисциплін, що ним вивчаються і між різними дисциплінами, використовуючи вміння аналізувати, узагальнювати, виділяти головне, оволодівати засобами трансформування знань і дій [8].

Враховуючи на сказане вище, самостійна робота студентів досліджується в різноманітних аспектах теорії і практики вищої школи:

- організаційному (упорядкування бюджету часу самостійної роботи, форм і засобів її організації);

- дидактичному (формування вмінь та навичок пізнавальної самостійності, творчої активності, значення і функції самостійної роботи в системі методів навчання, методичні розробки та рекомендації її здійснення в аудиторних і поза аудиторних формах);

- психологічному (вивчення заходів розумової діяльності, мотивації самостійної роботи в учбовому процесі);

- в аспекті готовності до професійної діяльності і самонавчання.

Занурення в теорію проблеми самостійної учбової діяльності студентів в педагогіці вищої школи дозволяють підкреслити, що самостійна робота досліджується більш у плані удосконалення процесу навчання, прийомів і методів педагогічного впливу і значно менше розроблені питання щодо активізації студентства в плані управління і організації власної самостійної учбової діяльності.

Саме в такому контексті значний інтерес викликає дослідження В.Р. Чахвадзе. Ним розроблена методика самоактивації і самоконтролю, яка дозволяє підвищити ефективність самостійної роботи студентів і їх потребу в самонавчанні, що є головними умовами творчого розвитку майбутнього фахівця [12]. Такий підхід до проблеми самостійної діяльності слід вважати доволі перспективним, оскільки автор виявляє саме внутрішні резерви покращення якості професійної підготовки вчителя мистецького профілю (і особливо учителя музичного мистецтва), бо вміння та навички самоуправління, самоконтролю, самоаналізу особливо необхідні на всіх етапах і видах

самостійної діяльності в процесі навчання саме у класах виконавської підготовки.

Безперечно, самостійна робота в перебігу підготовки вчителя музичного мистецтва має свої особливості, обумовлені специфікою учбово-виховного процесу на факультетах музично-педагогічної освіти, де учбова діяльність студентів характеризується художньо-творчим характером і оперує заходами мистецького спрямування.

Слід відзначити, що специфіка організації процесу навчання майбутнього педагога з музики складається безпосередньо з того, що вивчення трьох циклів фахових дисциплін (диригентсько-хорового, вокально-інструментального та історико-теоретичного) проводиться здебільш у формі індивідуальних практичних занять у виконавських класах. У зв’язку з цим у вирішенні питань самостійної учбової діяльності студентів існує ряд характерних за специфікою фаху відмінностей: усі ланцюги учбово-виховного процесу підпорядковані глибинному синтезу педагогіки і музики, що, у свій час, зумовлює зміст та форми самостійної учбової і виконавської діяльності студентів, де превалювання форм позааудиторної роботи сприяють систематичній виконавській практиці студентів-музикантів у концертних та художніх мистецько-просвітницьких заходах. Так, робота з шкільними хоровими колективами, вокальними й інструментальними ансамблями, проведення концертно-лекційної практики – все це сфера самостійної позааудиторної діяльності майбутнього учителя-професіонала з музичного мистецтва, в ході якої формуються необхідні професійні вміння та навички, а саме: читання нот з листа, підбір мелодії за слухом, основи імпровізації, виконавська майстерність, які так необхідні у діяльності вчителя-музиканта. Саме завдяки ним і здійснюється зв’язок теорії з практикою, стимулюється творча самостійність майбутніх фахівців, розвивається потреба в самоорганізації і самоуправлінні студентів.

Таким чином, питання самостійної роботи в навчанні студентів музично-педагогічного профілю потребують детального вивчення праць з музичної педагогіки, зразків музикознавчої літератури, що є край важливим, доцільним й корисним для теорії і практики вищої школи в умовах сьогодення.

Проблема самостійної роботи у навчанні в музично-педагогічній літературі розглядається, перш за все, в аспекті творчої діяльності, що обумовлено специфікою професії й змістом навчально-виховного процесу у ВНЗ, всі ланки якого підпорядковані синтезу педагогіки і

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

музичного мистецтва. Як відомо, музика – сфера творчої діяльності, тому в самому центрі уваги викладачів, психологів, музикантів завжди такі питання як формування творчої самостійності, інтелектуальної активності, формування навичок та вмінь самостійної учбової роботи, виконавської професійно-музичної й просвітницької діяльності, питання організації самостійної роботи, співвідношення функції викладача і учня в умовах індивідуального навчання як специфічної форми професійної підготовки музиканта-викладача.

Зрозуміло, що працювати самостійно – це значить в будь-який момент вміти ставити перед собою найбільш важливі завдання, знаходити вірні рішення, обирати ефективні засоби для досягнення визначеної педагогічної мети. Природно, що активність викладача має стимулювати активність учня. У разі пасивності вихованця першочерговим завданням викладача є пробудження його активності та навчання знаходити і вірно ставити перед собою виконавські завдання самостійно. Саме тому зростає значущість організації учбового процесу таким чином, щоб індивідуальні практичні заняття стали підготовкою до наступної, самостійної роботи студента. Важливо, щоб учбовий процес створював позитивний емоційний настрій, край необхідно враховувати творчу індивідуальність учня у стимулюванні його самостійності. Шляхи та засоби управління діяльністю студента мають бути педагогічно доцільними; важливо виходити з того, що студент зміг зробити сам, розглядаючи суцільність саме його педагогічного та виконавського задуму. Представник наукової думки нашого часу В.Л. Вертегел зауважує, що умовами формування творчої самостійності є:

- використання різних поєднань методів проведення уроку як моделі самостійної роботи учня;
- дотримання принципу різноманітності у засобах його проведення;
- використання елементів раптовості.

Все це науковець визначає у категорію стимулу у зростанні зацікавленості студента до самостійної учбової та виконавської роботи [2].

Край слушними виступають зауваження Л.А. Баренбойма щодо “наближення музичної освіти до вимог життя, що викликає необхідність ще більшої уваги до формування самостійності учнів, оволодіння навичками та вміннями самостійної діяльності”. Успіху самостійної роботи, за баченням науковця, сприяє також й виховання доброї звички до самоконтролю. В окресленому контексті даної педагогічної проблеми видатний музикознавець вбачає одну з тенденцій сучасної

музичної педагогіки щодо формування творчої самостійності засобом музикування. “Ніколи не слід забувати, що музикування – одна з доріг, яка веде до самостійності” – наголошує вчений [1]. Приєднуючись до цієї думки, слід зауважити, що в процесі музикування мають розвиватися не тільки читання нот з листа, виконавська воля та зацікавленість музикою як необхідні компоненти професійної підготовки студентів, але й формування вміння та навичок самостійної роботи, розширення кругозору, виникнення потреби у самоосвіті майбутнього вчителя з музичного мистецтва. Таким чином, музикування можна вважати однією з ефективних форм організації самостійної роботи студентів, яка має закріпитися у практиці факультетів музично-педагогічного напрямку підготовки в умовах вищої освіти.

Не можна не висвітлити такий ракурс проблеми, на який справедливо зазначено у працях з музичної педагогіки в контексті наслідків відсутності навичок самостійної роботи у студентів, що призводить до факту, де після успішного(!) закінчення навчального закладу молодий фахівець не зовсім здатний до професійної діяльності. У таких “диво-випускників” зазвичай обмежений музичний репертуар, доволі слабка техніка читання нот з листа, не розвинуті навички сприйняття твору в цілому та швидкого його засвоєння. Відомі педагоги й практики з викладання музичного мистецтва Л.Г. Арчажнікова, Г.М. Падалко, Г.М. Ципін зазначають й на необхідність формування у студентів таких навичок самостійної музичної діяльності як музична імпровізація, транспозиція, тощо. Головними чинниками формування творчої самостійності ці науковці вважають:

- збереження, розвиток та вірний напрямок прагнення студента-музиканта до самостійності;
- раціональне використання природжених здібностей до імітації; – вмілий підбір учбового матеріалу;
- різноманітність форм організації самостійної роботи, керування нею з боку викладача-наставника.

Усвідомлення студентом доцільності виконання певних учбових дій, формування у нього навичок самоконтролю, здійснення індивідуального підходу в учбовому процесі, збереження принципу свідомості та активності у навчанні – все це є необхідними компонентами самостійної учбової діяльності. На них орієнтує представник наукової думки сьогодення В.А. Козаков, говорячи про їх ефективність саме на практиці [8].

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ САМОСТІЙНОЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Слід також відзначити значущість принципу продуктивності самостійної роботи з вагомим в педагогіці принципом доступності. Важливо завжди дотримуватись співвіднесення об'єму матеріалу, терміну виконання, складності завдань для самостійного опрацювання з індивідуальними здібностями студента та його працездатністю. Питання про співвідношення провідних функцій викладача та студента у навчанні як активному двобічному процесі, зокрема під час організації самостійної діяльності, завжди знаходилося в центрі уваги музичної педагогіки. Особливо важливим в окресленому контексті виступає висновок науковців про те, що самостійність студента в аспекті готовності до майбутньої професійної діяльності оцінюється тільки тоді, коли майбутній фахівець здібний зробити доцільний вибір з минулого досвіду та успішно використати набуті знання, вміння, навички у певній ситуації.

Висновки. Самостійна учбова діяльність є обов'язковою та надзвичайно важливою ланкою фахової підготовки студентів музично-педагогічного профілю, вона виступає основним, вагомим засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Життя доводить, що ті знання, які студенти здобувають самостійно (коли формуються саме власні думки та досвід), стають дійсно міцними. Тільки в процесі опрацювання студентами навчального матеріалу власноручно, коли самостійно (індивідуально) виконуються завдання від їх постановки до аналізу отриманих результатів, самостійну діяльність майбутнього фахівця можна вважати ефективною. Цим пояснюється неухильне прагнення вищої школи до поступового переходу від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, до формування у студентської молоді навичок саме самостійної роботи.

Самостійна учбова діяльність студентів музичного профілю, підходи до якої сьогодні потребують докорінних змін, повинна стати важливою частиною процесу підготовки висококваліфікованих фахівців в умовах

сучасного розвитку педагогічної освіти у нашому суспільстві.

1. Баренбойм Л.А. Путь к музицированию. – М.-Л.: Совр. композитор, 1993. – 352 с.
2. Вертегел В.Л. Самостійна робота студентів як одна з умов реформування вищої освіти // *Духовність українства XXI століття: Зб. наук. праць / Ред. кол. О.М. Барно, Ю.М. Білодід та ін.* – Кіровоград, 2006. – Вип. 10. – С. 76 – 79.
3. Дементьева Н.А. Развитие самостоятельности как качества личности студента в процессе педагогической практики / Н.А. Дементьева // *В кн.: Вопросы формирования личности учителя в условиях педагогического института.* – Саратов, 2007. – С. 65 – 68.
4. Жарова Л.В. Учить самостоятельности. – М.: Просвещение, 1993. – 204 с.
5. Котова А.В. Визначення сутності та змісту самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах // *Наук. журн. "Молодий вчений"*. – Сер. Педагогічні та психологічні науки", №1. – Херсон: Гельветика, 2014. – С. 103.
6. Лернер И.Я. Проблемное обучение. – М.: Знание, 1974. – 115 с.
7. Махмутов М.И. Развитие познавательной активности и самостоятельности учащихся на основе связи обучения с жизнью. – Казань, 1995. – 48 с.
8. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання / А.М. Алексюк, А.А. Аюрзанайн, П.Г. Підкасистий, В.А. Козаков; под ред. А.М. Алексюка. – К.: ІСДО, 2013. – 335 с.
9. Скаткин М.Н. Совершенствование процесса обучения. – М.: Просвещение, 1991. – 208 с.
10. Страхов И.В. Методика и материалы психологической практики студентов в школе. – Саратов, 1992. – 138 с.
11. Терехин М.Н. Некоторые особенности святой теории с практикой в обучении. // *Развитие самостоятельности и активности учащихся в учебной работе.* – Челябинск, 1965. – 148 с.
12. Чахвадзе В.Р. О научном подходе в музыкальной педагогике // *Вопросы музыкальной педагогики.* – М., 1973. – 230 с.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2015

“Правда, що наука робить довершеною природженість. Ша коли немає природженості, що тоді наука може зробити? Наука є практика і звичка і є дочка природи. Птаха може навчитися літати – не черепаха”.

Тригорій Сковорода

український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог

